

Farář Böh

Vzpomínky na faráře Jana Böhma z knihy Karel Engliš „Hrabyň mého mládí“, kterou vydala Matice slezská v Opavě v roce 1999.

Životopis. Půchod do Hrabyň.

Jan Böh, hrabyňský farář, se narodil 15. 8. 1824 ve Studénce č. 20, otec se jmenoval Jakub a matka Apolena. Vysvěcen byl roku 1852 (měl 28 let). První místo měl v Charvatech u Olomouce, druhé v Chropyni (1855), pak přišel do Kelče, kde kaplanoval do roku 1859, kdy vypukla válka s Itálií. Böh se hlásil do vojenské nemocnice a byl přijat. Čekal v Klášterním Hradisku u Olomouce, až odjede za vojskem do Itálie. V téže roce však byl uzavřen mír, cesta do Itálie odpadla a Böh odešel zase na civilní „štaci“ v Jakartovicích za Opavou, kde pobyl jen 40 dní. Odtud odešel do Bouzova, kde kaplanoval čtyři roky (1859–1863). Bouzov náležel stejně jako Hrabyň řádu německých rytířů. Když se uprázdnila fara v Hrabyňi, byl na ni Böh řádem prezentován.

Přišel do Hrabyň 19. srpna 1863 za velkého deště. K tomu se mu polámalo kolo vozu cestou z Velké Polomi do Hrabyň. V Hrabyňi se mu zalíbilo. Zpočátku měl nesnáze s Halfarovou (později Vaškovou) hospodou, na které byl židovský pachtýř Steinhauer; držel muziky ve dny a hodiny, kdy to nikdy zvykem nebylo. Celé noci se tam hrály karty, vznikly četné spory a soudy. V roce 1865 bylo podáno 65 žalob.

Roku 1867 obnovil Böh hlavní oltář, roku 1871 dal zhotovit boční oltáře a křížovou cestu, kazatelnu a křtitelnicu. Proti sbírkám na tyto obnovy byl starosta Halfar, písař Kostka a kupec Pavlenka (jak si postěžoval Böh ve své farní kronice). Roku 1874 byl Böh v Praze na oslavě 150. výročí svatořečení sv. Jana Nepomuckého. Böh uvádí ve své farní kronice, že nesl s ostatními kněžími křišťálovou rakev s ostatky sv. Jana. Roku 1881 navštívil faráře Böhma poslanec Jan Skopalík, který napsal do pamětní knihy: „Žehnej a zachovej Bůh národ můj milý.“ Böh k tomu připsal: „Dnes stalo se spasení domu slezského faráře. Bůh žehnej národy slovanské!“ Od roku 1878 začal Böh s přístavbou kostela, kterou dokončil do konce roku 1887. Böh byl majitelem záslužného kříže s korunou a válečné medaile; byl dlouholetým předsedou a protektorem Zemského včelařského spolku, čestným členem městečka Hrabyň a členem mnoha spolků. V Hrabyňi byl farářem do roku 1907, kdy odešel na odpočinek a bydlel na „městečku“ proti hlavnímu vchodu do kostela. Zemřel na Popeleční středu v únoru 1909 o 1 hod. odpoledne a pochován je u kostela, kde měl pamětní desku (byla zničena za války). Při jeho stoletých narozeninách jsme mu odhalili pamětní desku na farní budově v Hrabyňi. V roce 1938 byla zasazena pamětní deska na jeho rodném domku ve Studénce. Ale nejlépe je vryto jeho jméno v paměti a srdci slezského lidu a hrabyňských občanů, jimž se stal legendární postavou kněze vlastence, která se stala předmětem básnické a literární tvorby Bezruč, Blechty, Chamráda, Sokola-Tůmy aj. Při stoletých narozeninách – odhalení pamětní desky na farní budově v Hrabyňi – jsem proslovil 17. 8. 1924 slavnostní řeč.

Böh jako učitel

Pan farář Böh nebyl právě dobrým učitelem. Kázeň měl báječnou, to je pravda, a hned ukážeme proč. Když vstoupil do třídy, oblečen v klerice (málokdy v létě kabátě občanském), vstoupil pomalým krokem. Nebyl veliký, ale silný, tlustý. To ani tak nebylo znát pod klerikou, ale měl kulaté tváře s laloky, vlasů bílých málo, ale celou tvář tvořily oči. Ty oči! Byly černé a hnědé, skoro pichlavé, pronikaly kostí. A když se jimi na někoho zahleděl a na tváři se mu objevil pevný rys odhodlání nebo i zlosti, zkroutil každý.

Pan rektor mu šel vždy vstříc a my děti jsem bleskem vstaly a unisono slabikovaly: „Po-chvá-len bud' pan Je-žiš Kris-tus, po-ní-že-ně jich ví-tá-me, ve-leb-ný pa-ne.“ A nastalo hrobové ticho. Pan farář porozprávěl několik slov s panem rektorem a pan rektor se s úklonou poroučel. Pan farář se nikdy neklaněl snad proto, že mu v tom překáželo bříško.

Vyučování začalo tím, že ten, kdo seděl v první lavici z kraje (jednu dobu jsem to byl sám), dostal Šesták a pikslu a šel k Vránovi do obchodu. Za čtyři šňupavý tabák, za pět krejcarů rákosku a krejcar od cesty. Rákoska byl nezbytný vyučovací prostředek faráře Böhma. Pokaždé po jeho vyučování jsme ji hodili na podium, kde jich musilo být už celé skladiště, ani ne tak, abychom zmařili její působení, protože jsme věděli, že farář Böh ji nebude ani hledat a koupí novou, ale házeli jsme ji tam jaksi ze

msty a ze zásady. A on se také nikdy po ní neptal. Po celou jeho hodinu náboženství jsme měli stále velký strach, protože otázky faráře Böhma byly nevyzpytatelné, a že hned řezal rákoskou. Ale ne na ruce, nýbrž přes hlavu, přes ramena a kam to dopadlo. Byl tlustý, a proto pohyboval rákoskou vedle sebe. Vyučoval obyčejně odpoledne. Proti škole stál Trojkův dům. Byl žlutý a měl barevné tabule na okrajích a okapu. Západní slunce zdvihalo stín ze střechy, a tak jsme měli vypočteno, kam až stín musí stoupnout, aby byly tři hodiny (vyučování bylo od 8–12 a od 1–3). To byly mé hodiny (ve škole hodin nebylo). Bolestně, s hrůzou jsem občas mrsknul okem na spásonosný stín, protože ohlížet se nikdo nesměl; hned přišla rána.

Farář Böhme dbal hlavně na to, abychom uměli zpaměti řeky v ráji (Fizon, Gehon, Tigris a Eufrat), velké proroky (Isaiáš, Jeremiáš, Daniel, Baruch a Euchiel; Baruch byl spíše jen písař), malé proroky (Oziáš, Joel, Amos, Abdeus, Jonas, Micheas, Nahum, Habakuk, Sofonias, Ageus, Zachariáš a Malachiáš), syny Jakubovy (Ruben, Simeon, Levi, Juda, Isachar, Sabulon, Dan, Neftali, Gat, Aster, Josef, Benjamin), hlavní hříchy proti Duchu svatému, křesťanské ctnosti a katechismus vůbec. Tato uvedená jména si pamatuji dodnes z té doby. Jako poslanec a ministr jsem předkládal ve vlaku spolujedoucím poslancům-kněžím, také arcibiskupu Stojanovi a Msgr. Šrámkovi otázky, jak se jmenovali proroci a synové Jakubovi. S hanbou musili doznat, že to nevědí. „Vidíte, to mne naučil pan farář Böhme,“ chlubil jsem se.

Matka, když viděla, co Böhme žádá, slíbila mi šestku (10 kr), jestli se naučím celý katechismus zpaměti. Tenkrát jsem měl rozdělanou stavbu besídky. Prkna jsem sbíral pohozená (také nějaká z plotu), ale nebylo hřebíků. Ted' se mi naskytla příležitost koupit si je. Vylezl jsem proto po každém vyučování na půdu a za pár dní jsem odříkával (celý den) katechismus u lůžka matky, která byla nemocná. Když jsem všechno odříkal, řekla maminka, že mi tu šestku schová. Představte si mé zklamání! Všechny stavební plány pohřbeny. Ale pro hodiny náboženství jsem byl tak vyzbrojen, že si nepamatuji, že by mne byl farář Böhme kdy uhodil (ani když mne vyhodil z ministrantství).

Vždy když položil otázku, musili mu ti, co se hlásili, pošeptat odpověď do ucha. Potom přišli na řadu ti, co se nehlásili. Představte si tu hrůzu.

Farář Böhme učil v zimě ve škole, ale v parném létě v kostele. Rákosku však ani v něm neodložil. Kristus Pán prý také metlou vyháněl z chrámu farizeje a zákoníky.

Ale nejhorší byly jeho nevyzpytatelné otázky. Například: Duch sv. vstoupil na apoštoly a nad nimi se objevili ohniví jazykové a strhnul se velký vítr. „Co dělali lidé, když se strhnul takový vítr?“ Pár horlivců se hlásilo. Jeden mínil, že „mysleli, že se kdoši oběšil“, byl zato sražen ranou rákosky; druhý mínil, že „mysleli, že bude přšet, a skluzali (sklízeli) šeno“, ten dostal holí. Další se už neodvážili hlásit. Nastalo hrobové ticho. Byli jsme jak stádo křepelek, nad nimiž se vznáší luňák. Ticho trvalo nanejvýš minutu, pro nás to byla věčnost. Konečně odpověděl pan farář Böhme sám hlasem hromovým, jehož kadence zprvu stoupala a pak při dlouhém protahování slabik klesala hluboko: „Divili se,“ řekl. Na to jsme ovšem nemohli přijít.

Nebo začne vyučování i tak, že vezme ze skříně vycpanou vránu do levé ruky (v pravé byla rákoska) a táže se: „Co to je?“ Když byl jeden horlivec sražen, který mínil, že to je vrána, druhý, který mínil, že „to je havran“, opakovala se procedura s mlčením, napětím i hromovou odpovědí s kadencí: „Tvooor booooož!“ Je div, že jsme si zhluboka vydechli, když bylo po hodině a že jsme rákosku hodili pod podium k těm předchozím?

Böhme jako kněz

Bezmála půl století byl Böhme duchovním pastýřem v Hrabyni. Křtil většinu občanů a sedmdesátiletí byli od svého 25. roku pod jeho vlivem – a „panstvím“. Neboť vskutku komandoval celou dědinu. Muziky se proti jeho vůli nesměly konat o pouti. Kostel byl vším a odtud Böhme vládnul. Co se dělo v obci, všechno pranýřoval na kazatelně. Všichni se ho báli, ale měli jej v ctě a konečně i rádi.

Byl až naivně věřící. Konal své kněžské povinnosti tak svědomitě, byl nejen obřadným knězem, ale skutečným pastýřem. Farníci byli takřka jako jeho děti. Měl mohutný, kovový hlas a když zpíval, kostel se otřásal. Měl dobrý hudební sluch, přál kostelní hudbě.

Jako ve škole, tak držel kázeň v kostele. V neděli obcházel před velkou kostel a mládence, kteří zde postávali, protože je nezajímalo zpívání růženec, rákoskou hnal do kostela. Ministranti poslouchali na pohled, hrozně se báli. Když nějaká tetka si podřimla při ranní (nedivte se, večer úklid, ráno časně dobytek, rychle do kostela), přímo na ni z kazatelny zavolal: „Tak co Kátla, mám ti tam poslat polštář?“, a když přicházely v neděli paničky z města přes kázání si prohlédnout kostel, zastavil se

Böhm uprostřed kázání a zavolal: „Pěkně vítám, pěkně vítám.“ Celý kostel se ohlédl a paničky hořely hanbou. Kázání byla nejoriginálnější. Souvisela jen zcela povrchně s evangeliem. Böhm ke kázání mnoho nestudoval, ale promýšlel je. Čerpal ze své nevyčerpatelné studnice praktické zkušenosti, podle které napomínal občany. Kázání bylo krátké stručné; každé končilo větou: „Tím a takovým způsobem zjednáte si statky, které ani moli nesežerou, ani voda nesebere.“ Ale skoro v každém pranýřoval to, co považoval za hříšné a občanů a obce nedůstojné.

Pamatuji se, jak se v jednom pustil do nejkrásnější hrabyňské dívky (černomodré vlasy, modré oči, sněhobílá pleť), v obci uklízela panu nadlesnímu ing. H. a měla v patnácti letech nemanželské dítě. Ministroval jsem při křtu i při pohřbu dítěte, které brzy zemřelo. (Rakev s mrtvým byla otevřena až do obřadu; lidé chodili a kladli obrázky svaté na mrtvolu, až byla celá přikrytá; pak se rakev zatloukla.) Hromy byly z kazatelny na zkázu, zpusťlost mravů, špatné rodiče – ale svůdce, protože patřil k panskému patronátu, pokárání ušel. Také když mne farář Böhm vyhnal z ministrantství, měl celé křesťanské cvičení (odpolední kázání) o mně, o rodičích, až se matka z toho roznemohla. Po letech to odčinil, když jsem už studoval na univerzitě v Mnichově, dával mne při kázání za příklad. Byl náhlý a všechno musilo z něho na kazatelnici ven. Při kázání měl pikslu i s kapesníkem v kapse kleriky a nadzdvihnul rochetu, vyndal před kázáním pikslu a vzal si šňupec. Pak pikslu položil na okraj kazatelny a kázal dále. Tuto pikslu mám na památku, dostal jsem ji od P. Jos. Tymly.

Nebyl malicherný. Vypravuje se, že zpovídal chlopa, který se kál z toho, že jedl v pátek maso. Farář mu praví: „A co jíš, když němaš masa?“ Chyba (leda) syra, velebny pane.“ „A možeš při tym robič?“ „Těžko, velebny pane.“ „Tak, chlope, žer, co maš, a zpověďaj se dál.“

Böhm byl velmi netrpělivý (na stará léta). Když byla figurální mše a dlouho trval zpěv a on už byl dávno hotov (sloužil mši rychle) a čekal na „Dominus vobiscum“, přešlapoval a také se od oltáře ohlédl na kůr, kdy už to vezme konec. Modlitbu k Panně Marii, která se denně modlila před požehnáním, ke konci úplně zašmodrchal a polovinu slabik spolykal.

Böhm žil jen a jen pro kostel. Jemu má Hrabyň co děkovat za kostelní novostavbu. Žebral, jezdil, vymáhal, překročoval předpisy, a přece dokončil dílo, které jest jeho pomníkem. Škoda, že se nedochovaly zkazky, které znal starý Chamrád z doby stavění kostela. Stále kostel zdobil, maloval, přikupoval sošky atd. Zemřel nemajetný, všecko dal na kostel. Kostel byl celou Böhmovou radostí, zde vítal poutníky, zde jim kázal. Tím vším přispěl nemálo k tomu, že se Hrabyň stala známou a přitažlivou pro poutníky i hosty široko daleko.

Měl rád slavnosti. Občané, zvláště občanky mu slavily mnohá jubilea, kněžské, farářské, padesátiletí atd. Mládež pletla věnce z celých fůr zeleně. U nás v síni (dlouhé přes celý dům a široké, že vůz přešel) bylo po kolena chvojí. Děvčata vila věnce. Večer přišel mezi ně synovec faráře Böhma páter Josef Tymel, tenkrát ještě bohoslovec, muž nadmíru pěkný a příjemný. V noci se stavěly brány. Ověncena byla fara, kostel, hlavní vchod, oltář. Pak se konal průvod od fary do kostela, muzikanti hráli, družičky. Farář Böhm byl dojat, slzel, rád viděl ten projev úcty i lásky. Vrcholný bod byl při slavnostní mši s velkým ceremonielem a končilo to hostinou na faře.

O těchto slavnostech píše farář Böhm ve své farní kronice:

„XIX. srpna 1888 slavil jsem 25 jubileum co farář v Hrabyňi. Lazecký pan farář Ant. Gruda kázal, arcikněz neb prelat Josef Schum z Opavy dělal při mši sv. asistenci. Farníci mi darovali a sice: mládenci Sv. rodinu, děvčata sv. Pannu Marii, otci Hrabyňska z pravého stříbra nádobku, otci Smolecka nádobu na čaj, ženy z Hrabyňe 6 sklenek pozlacených, rochetku a biret. Školáci ze Smolkova takový puket ze samého kvítí, žáci hrabyňští Krista pána sošku. Bůh jim to odmění – bylo to v neděli.“

Jak pan farář Böhm dostal čestný diplom občana v Hrabyňi

Jeho vlastní zápis z roku 1892 ve farní kronice.

„R. R. R.

Ty tři R znamenají třech Rytířů Hrabyňských a sice známého Jana Šmída, Františka Chamráda a Františka Bílovského a sice tak:

Někteří dobří farníci chtěli mně nějakou radost udělat a sice v tom, aby mně výbor obecní dal čestné občanství, ale ti svrchu jmenovaní byli vždy proti tomu a já chudák musel trpět, že prý buřim obec. Jak nastal nový představený František Kadula, ten to snad vzal zostra a v prosinci 1891 zvolal snad výbor a předložil mu to slavné občanství mé maličkosti.

Diplom nechal výbor v Opavě utvořit a v sobotu, tj. 27. února odpoledne o 3. hodině, stal jsem se hle, hle veliký světe! čestným občanem Hrabyňským a dříve jsem byl strožím.

Jak se to oslavilo?

Odpoledne po sv. požehnání přišel patronátní zástupce Leher ze Štítiny ke mně do fary a mně oslovil, by šel s ním do školy, ale než jsem vzal na sebe kabát, již tu byl můj osobní přítel, farář Pust-Polomský Šamárek, s ním celý výbor, ředitel českého gymnasia v Opavě Fürst, pan katecheta Karas z Opavy a vedli mne do školního domu. Přijda do školní třídy, tu mě přivítal zpěv panů učitelů a osobnost pana Dr. Antonína Grudy, též tam byla v té škole.

Po zpěvě oslovil mne velmi srdečně můj dobrý soused Antonín Gruda a představený odevzdal mi ten dyplom a tak se ta věc skončila.

Já jsem o tom toho nejmenšího nevěděl, co mně touze překvapilo.

Co má člověk dělat, než odpustit a na všechno zapomenout.

Sbor profesorů českého gymnasia mně poslal srdečné řádky.“

Z dalších zápisů:

„3. prosince 1898 obdržel jsem od dobrodince chrámu Wondrušky Jana z Háje lístek, že mně gratuluje, že jsem obdržel zlatý kříž s korunou. Tomuto přání nechtěl jsem věřit, ale odpoledne toho dne přinesla pošta lístek gratulační od ck. hejtmána z Opavy a ten píše, že jsem skutečně korunován. Nu, byl jsem rád – při kostelní budově jsem neobdržel od biskupa nic. K tomuto vyznamenání obdržel jsem přes 100 gratulací. Těšilo mě to.“

„31. ledna 1899 byla ta slavnost toho zlatého kříže u mne. O 1/2 11 přijel pan hejtman Opavy a hosti z Háje, slezl ve farní budově, kde jej čekali jiní hosté, pak přišly školní dívky z Hrabyň a ze Smolkova, obecní výborové, vysloužilci, hasiči a ostatní farníci, s průvodem se šlo do chrámu Páně, tam jsem sloužil zpívanou mši sv., při které mně asistovali moji synovci František a Josef Tymel – po mši sv. jsme šli do školy, která byla všemožně zdobená, a tam za přítomnosti všech zavěsil mně pan hejtman ten zlatý kříž i korunu, já jsem mu poděkoval a tím slavnost skončila.

30. ledna večer přišli hasiči a vysloužilci před faru s fakulama a pan kaplan Kaláb utvořil malý ohňostroj. Hostů bylo asi 20. Kdyby mně ten vrchní hejtman Všemohoucí jednou zavěsil ten nebeský kříž, byl by mnohem radši. Den byl velmi pěkný.

Z děkanátu nebyl žádný, jenom MokroLazecký Jan Hlačík, pan děkan se omluvil, ale ti ostatní ne – v mysli děkanátních bratrů jsem nebyl naviděn, proč nevím.“

„11. března 1902 při neobyčejně velké chumelenici přišli mně 2 kaplani od proboštvství Opavě k mým 50ti letním kněžským jubileum gratulovat, byli to první a sice Norbert Klein (pozdější velmož Řádu německých rytířů) a Otmar Kloske. Byl jsem vysvěcen 1. srpna 1852.“

Farář Böhm nesloužil do smrti. Šel do penze a bydlel na městečku s Franckou kuchařkou 2 roky do své smrti v roce 1908, domek měl učitel Raška, než si postavil svůj dům na budišovské cestě. Navštěvoval jsem tam faráře Böhma do smrti. Bylo už ho jen kousek. Odpočívá na starém hřbitově u kostela, který zbudoval (vedle leží páter Štěpán, penzista a můj bratr, farář dr. Ant. Engliš, který si přál být pohřben v Hrabyňi).

Böhm jako člověk

Ve faráři Böhmovi sídlila nadmíru upřímná, pravdivá a dobrosrdečná duše. Věřil každému, protože byl sám pravdomluvný; tím vzniklo mnoho nepříjemností, protože farář Böhm jednal hned, když mu někdo něco namluvil, aniž slyšel druhou stranu. Každému řekl do očí pravdu a pravdivost, upřímnost a poctivost lidí cenil nade vše.

Když jsem už dokončil práva a nechodil do kostela (tenkrát ustupovala víra „vědomí, že všechno vím“!), měli jsme kaplana, který farářovi namluvil, že jsem bezvěrec, socialista a kdo ví, co. Pan farář mne přestal zvát na faru a nemohl se mi podívat do očí. Jednou jsem vrazil do „jizbečky“ u Chamráda a on tam seděl u stolu sám a pil malé pivo. (To byla vzácnost.) Jinak nebyl v jizbečce nikdo. Pozdravil jsem pěkně, farář odpověděl a oba jsme chvíli mlčeli. Nedalo mu to. Začal a ptal se, proč se mu vyhýbám. Řekl jsem mu rovně, že mu kaplan o mně namluvil všelijaké věci a on, farář, že mně už ani nezve. Mlčel, protože to byla pravda. Řekl jsem mu dále, že nemohu věřit v Pána Boha, který má fousy, zlobí se jako lidé a vůbec je podle lidí myšlen. Ale že nepopírám Boha jako bytost

nepoznatelnou, která řídí osudy nás všech. Mlčel, hleděl do země a nakonec pravil: „Věř, co chceš, ale buď vždy upřímným a poctivým člověkem. A když zítra jedeš do Prahy, přijď si na faru pro růže pro tu tvoju děvuchu v Praze.“ Byl bych mu nejraději políbil ruku. To byla řeč pravého kněze – člověka.

Farář Böhlm byl člověk z míry dobrého srdce. Žádný žebrák nešel z fary neobdarován. Vypravuje se, že ještě v mladých letech se vybral na procházku na faru do Velké Polomi, huňku (pléd) na ruce. Před farou se do ní zamotal a začal něco „mamrotat“ (mručet) jakoby žebrák. Pootevřeli, a hned se přirazily dveře s nadáváním na samou žebrotu. A tu farář Böhlm sňal „huňku“, objevil se v celé své velebnosti a začal: „A tož je to, bratříčku, přece pravda, že odháníš žebraky od fary!“ Jak to skončilo, nevíme.

Farář Böhlm byl neobyčejně pohostinný. Toulavý student, cestující teolog, kněz na pouti a četná společnost našla místo u jeho stolu, který nebyl přepjatý ve výběru, ale kvalitně mistrovský (to ta Francka kuchařka). Jednou levoboký syn Rotschild Morgenbesser prý zaslal jeho jménem pozvání celé řadě pánů na zabijačku. Páni se sjeli, farář je vítal, ale divil se, když řekli, že přišli na tu zabijačku. Vyvalil oči, že o tom nic neví. Ale když už jsou tady, tož se už musí nějak udělat. Doma ve chlívkou nebylo nic vhodného, tož na dědinu. Prase se přitáhlo, pichlo, no zabijačka byla, i když trochu později.

Jedním z pravidelných hostů byl P. Karas, katecheta opavského gymnázia. Ohromný chlap, červených tváří. Zlaté brýle, z nichž blyštěly šedé oči, měl vždy pušku na rameně, honící žlutý pes vedle a – bos (boty na rameně). Nic na něm nebylo kněžského krom toho pomazání. Na faře byl vždy dobrý hlt a výborný stůl, v lese nějaká zvěř, a tak se chodilo. (Nás zato nepustil žádnou neděli do Hrabyně; vždy jsme musili být na jeho exhortě pro nižší nebo vyšší gymnázium shromážděně ve škole. Četl monotónně nějaké říkání, které nikdo neposlouchal tak asi čtvrt hodiny a pak čtvrt hodiny vyvolával jména; běda, kdo scházel. O kolik set krásných neděl v hrabyňských lesích mne přivedl!!!)

Farář Böhlm podporoval studenty. Říká se, že Čurdovi hoši studovali s jeho podporou. Ale i jiné studenty podporoval pravidelně anebo příležitostně. Já nikdy jsem od něho nedostal a nepřijal haléře. O tom všem nemluvil.

Krom stolu a domácích potřeb neměl potřeb jiných. Za několik let jednou zajel do Trenčína do lázní, jinak necestoval, nedržel na šaty. Všechno dával na kostel. Poutní místo přinášelo poměrně slušné příjmy. Farář Böhlm koupil od mého otce krávu a že ji zaplatí po pouti. Po pouti přivezlo děvče z fary na „tačkách“ (kolečkách) plno čtveráků a měděných peněz, abychom si je spočítali. Jako děti jsme je rovnali do válečků po padesáti do papíru. Byly to čtveráky, krejcary, trojníky, pruské peníze, výjimečně také šestáky; bylo toho za osmdesát zlatých.

Na kostel obětoval poslední. Příjem z kostela nepovažoval celý za svůj, dělil se s kostelem. Jak řečeno, zemřel chud a nic po něm nezůstalo, kromě starých hodin (má je nadučitel Raška) a nějakých drobných památek.

Böhlm měl velmi rád společnost. Nic nečetl (kromě evangelia a breviáře), a tak když byl se zaměstnáním hotov (bylo ho dost, služba pastorální, školy v Hrabyni, ve Lhotě, ve Smolkově, služba matriční, poutě, stavba kostela), šel mezi lidi, rád si s nimi pohovořil, zahrál i taroky. Ale za mých dob, tedy už v Böhlmově stáří, málokdy přišel do hospody. Přišel-li mezi nás na kuželky, bylo haloo! Musil hrát s sebou, házel nejmenší kouli (pro tělnatost podél těla), ale kluci byli navedeni, aby špagátem zatáhli devět, když házel pan farář. Ba, jednou se stalo, že koule ještě ani nedoběhla, a už bylo všech devět. Farář Böhlm se bránil, ale všichni křičeli: „Devítka, tuplák, tuplák (dvojlitr piva)!“ Marné bránění, zaplatil tuplák, nadal nám „branži“, ale smál se také. Na „Besedu“ (divadlo) přišel vždycky, seděl v první řadě uprostřed a po skončení každého jednání vždy volal: „To je velké, to je velké.“

Raději soustřeďoval společnost doma. Vždycky si rád někoho zval ke stolu a často jsem s ním stoloval a musil mu vykládat o Praze. I na Štědrý večer jsem byl jednou s ním. Dal mi na Ježíška barevný skleněný pohárek, který mám dodnes. Měl stálou tarokovou partii v zimě v pokoji, v létě před farou. Za svých mužných a mladých let musil být nadmíru veselý. Za mých dob už Böhlm na procházku nechodil. Do školy do Lhoty a do Smolkova jezdil bryčkou (Jan Zdrálek jej vozil), také s „pánem Bohem“ (zaopatřování těžce nemocných) mimo Hrabyni. Celá procházka byla cesta z fary do kostela, školy a zpět. Když v létě vyšel v kabátě ke sv. Janu, dále ne, tak to byla událost. Bránila mu asi tělnatost,

Do Opavy si zajel (bryčkou) a jistojistě se stavil u Matlaška v Ostrožné ulici (později Tietze) na jedinečném plzeňském; scházeli se zde kněží z celého okolí. Všude jej znali a uctivě vítali. Byl patriarchou kraje.

Ministrantem u faráře Böhma

Hodnost ministranta byla vyhrazena pro žáky druhé třídy (velké školy). Farář Böhm potřeboval už hochy trochu zkušené, obratné a trochu inteligentní. Byla to tedy pro mne čest, když po odchodu jednoho z ministrantů (E. Roboty) jmenoval náhradou ne jednoho, nýbrž dva – F. Kremra a mne. To byla, jak uvidíme, příčina mé zkázy.

Hodnost ministranta je spojena s těžkými povinnostmi. Především se musí ministrant naučit dokonale „ministranturu“, tj. malou knížku o tom, co při mši musí všechno odpovídat. Počíná to: „Ad Deum, qui laetificat iuventutem meam.“ Musí se naučit číst (ae = e, tio = cio atd.) a všechno zpaměti, ač jedinému slovu nerozumí. Učil jsem se s chlapci, když pásli kozy (hrozně rád bych byl něco pásal, ale naše krávy se nepásly a byly divoké). Dělal-li jsem zkoušku, nevím, ale služba začala.

Den jako den ve 3/4 6 jsem musil být na místě, dříve nežli přišel pan farář. Měl-li jsem službu, oblékl jsem komži a rochetu a čekal na pohled, kdy smím zazvonit, a ministroval jsem při mši. Pozor při nalévání vína a vody! Pan farář byl netrpělivý a prudce bouhнул kalichem, když bylo dost. Celou mši jsme měli ruce sepaté. Při velkých mrazích jsme si na ně dýchali, ale tak, aby pan farář neviděl, protože ohlížení nebo jiný pohyb se trestal. Když jsme neměli službu, klečeli jsme v sakristii u vchodu, ale dozor držel už jen kostelník Hrubý a ten nebyl tak přísný. Před koncem mše se musilo rozdělát dřevěné uhlí na kadidlo pro požehnání. Po mši se zpívaly někdy „salvy“. „Salva“ znamenalo zpívané „Zdravas Královno“ (Salve). Zpívali jsme všichni a varhany doprovázely. Salve jsme měli rádi. Platilo se za ní 20 krejcarů, které se rozdělovaly mezi faráře, kostelníka, rektora a ministranty. Někdy jich bylo i více. (Dávaly se za nemocné, po pouti ap.)

V neděli byla služba na ranní i na velké a také na požehnání. Sloužilo se podle určitého pořádku. K tomu přistoupila služba u svateb, křtů, pohřbů a pak Velký pátek a Bílou sobotu celé odpoledne i večer. Byli jsme na svůj ústroj pyšní, cítili jsme se něčím více nežli jiní lidé, kus důstojnosti pana faráře na nás padal. Zvláště při průvodech o vzkříšení a o Božím těle pod baldachýnem; myslili jsme, že všichni na nás hledí, ač si nás žádný ani nevšimnul.

Pak přišla koleda, Nový rok. Pan farář Böhm se vracel od oltáře, zahlédl mne stát sakristii, v levé držel kalich, pravou ukázal na dveře a vzkřiknul: „Marš!“ Nečekal jsem na další pobídnutí, vzal klobouk a se strachem utíkal domů. Co se vlastně stalo?

Chodilo nás koledou pět místo čtyř. Nosil jsem kasu a zpívali jsme všichni stejně. Ted' přišlo dělení. Chtěl jsem rozdělit výnos na pět dílů. Proti tomu se postavil starší ministrant D. Ten měl teorii známou v právu pod názvem „Dělení in stirpes“ (podle kmenů). Když tedy např. po otci zůstali dva synové a jeden zemřel před otcem, ale zanechal vnuky, tu tito vnuci dostanou dohromady třetinu, kterou by byl dostal jejich otec. My dva noví ministranti jsme podle této teorie D, přišli místo jednoho, Roboty, který odešel, a my tedy máme dostat to, co by byl dostal on, kdy by tu byl místo nás a basta. To jsem nechtěl pochopit. Stejná práce, těž i stejné odměny celý rok i při koledě. „To já nechcu nic,“ řekl jsem a také jsem už z koledy nic nedostal. S panem farářem Böhmem jsem však nemluvil, lépe on se mnou nemluvil, ani jsem si mu nestěžoval. Žaloval mu podle všeho D. Co mu řekl, nevím. Pan farář Böhm aniž by vyslechl i druhou stranu, vyslovil rozsudek „Marš!“

Odpoledne týž den bylo křesťanské cvičení (kázání při požehnání) a celé o špatné výchově, o rodičích a o mně. Na druhý den ve škole farář Böhm celou hodinu hřměl na mne, že mám „kobylince v hlavě“ a tak podobně. Všichni spolužáci šli demonstrativně při přestávce mu políbit ruku, abych byl donucen též, ale já jsem nešel a šel jsem zadem ven. Matka z toho onemocněla, těžce a strašně trpěla hanbou. Když byla před operací zaopatřena, pan farář ji odprosila.

Během operace jsem byl s „Hankou“ v kostele a kolem oltáře jsme po kolenou prosili Pannu Marii za pomoc. Slíbil jsem, že se stanu knězem, splní-li mou prosbu. Tento dětský slib jsem nesplnil.

Ale jen proto, že žádost mého otce, aby mne přijali do Kroměříže do semináře (bylo by to lacinější studium), byla zamítnuta, ale ležela na faře, otec o tom nevěděl. Měl probodnuté, nevyhojené žebro (spadnul ve stodole na žebřinový vůz). Vzduch mu ucházel (měl 73 let) a jel se mnou do Kroměříže se zalepenou ranou, tam jsme zvěděli, že žádost byla zamítnuta.

Nepřátelství bylo veliké, ale tím, že nám farář Böhm nesdělil nepříznivé vyřízení, projevil, že má zlé svědomí.

Šel jsem tedy na studia do Opavy a pan farář Böhm brzy slyšel, že nemám „kobylince v hlavě“, ale že studuji dobře a že se chovám slušně. Když jsem už byl v tercii a šlo to pořád stejně, potkal mne, oslovil, proč se starému faráři vyhýbám. Nastalo postupné smířování, ale nějakého zvláštního styku nebylo. Až když jsem byl v kvintě, přišel do Hrabyně kaplan P. Bedřich Kallab, byl to člověk elegantní, vysoký, vzdělaný a bohatý. Všechny pohyby činil pomalu (byl v mládí tuberkulózní), byl rodák z

Uherského Hradiště (rodina Kozánkova). Vyhledal mne a vyzval k procházce. Měl nesmírně rád procházky a odpoledne (někdy i dopoledne) přišel zcela pravidelně (o prázdninách) pro mne. Učili jsme se v lese francouzsky, brodili potokem, stavěli lavičky, zpívali slovácké písně. Získal jsem od něho mnoho. Zval mne do kaplanky, kde měl bednu výšivek a mnoho fotografií z cest. Kallab mnoho cestoval (tentokrát se chystal na světovou výstavu do Paříže). Farář Böhm ho moc rád neměl, jejich obzory byly velmi různé, ale Kallab, třeba říci popravdě, o pastorální službu moc nedbal. Dělal, co musil, a v pondělí odjel třebas na celý týden. Snad proto, když mne viděl Böhm na faře u kaplana, pozval mne na oběd, aby měl s kým hovořit, když s Kallabem nemluvil. Tak jsem byl tehdy častým hostem u faráře Böhma, sblížili jsme se, spřátelili a zůstali v nejlepším poměru až do jeho smrti. P. Kallab zůstal v Hrabyni až do mé maturity. Odrazoval mne, abych nešel na kněžství, nýbrž na práva. To rozhodlo. Po mé maturitě se stal Kallab vojenským kurátem. Byl jsem jej navštívit v Krakově. Brzy však šel do penze a žil v Praze, kde na Malé Straně umřel. Vyrobil alba pražských pohledů, rád a krásně fotografoval. Byl jsem mu na pohřbu v kostele u sv. Mikuláše (jednoduchý pohřeb s vojenskými poctami), a když jsem se vracel za svým úřadem, potkal jsem pohřební vůz ještě dvakrát, jako na rozloučenou.

Přátelský poměr s panem farářem Böhmem potrvál až na malou přestávku, o níž byla řeč, až do jeho smrti. Farář Böhm byl na penzi v Hrabyni, já v povolání v Praze, ale při návštěvách v Hrabyni jsem ho vždy navštívil v jeho „výměnku“. Ještě by byl ke konci rád žil jak sám říkal „ze dva“ (asi dva) roky. Nedožil jich...